

Gondolatok a tömörségvizsgálatokról

Amikor meglelt a 11/1994 (III.25.) IKM rendelet az éghető folyadékok és olvadékok tárolótartályairól, azok állapotának ellenőrzéséről és értékeléséről, azt tanulmányozva meglehetősen pesszimista kérdések merültek fel annak végrehajtásával kapcsolatban. Példázza ezt az 1994. november 30-án a GTE szervezésében megtartott konferencia is ahol – meglepően nagy érdeklődés mellett – kérdések sokasága merült fel annak értelmezésével kapcsolatban. Egyéb, a tartálygazdák és a rendelet végrehajtására készülők (tartályvizsgálók, tisztítók, javítók) kérdései mellett felmerültek a rendelet végrehajtásából fakadó anyagvizsgálati feladatokkal kapcsolatos kérdések is.

A felmerülő feladatokról

A tartályok tömörtelenségének felderítésére az MSZ 9909 szabvány ír elő gázzal és/vagy folyadékkal végezhető nyomáspróba módszereket, illetve az Anyagvizsgálók Lapja 1994. évi 3. számában megjelent dr. Balikó Sándorcikke a „Föld alatti tárolótartályok tömörségi vizsgálata” címmel ismerteti egy nagy pontosságú szintmérő alapú módszert, amely alkalmas a tömörtelenség tényének és az ebből eredő elfolyás mértékének megállapítására, a szerző által is említett korlátok között.

De, ha megállapítást nyert a tömörtelenség és mértéke, mi történik ezután? Nincsenek a tömörtelenség mértékére, nagyságára vonatkozó kritériumok meghatározva. Mi az a határ, amely még elviselhető kockázatvállalást tesz lehetővé és nem követeli a tartály javítását?

Feltehetően, ha nem is megfelelően tömör a tartály, a felhasználó akkor sem tekint el annak további használatától, hanem meg kívánja javítani és újból használatba veszi azt. Hogyan kerül megállapításra a tömörtelenség pontos helye?

A felsorolt kérdésekre a válaszokat a leendő tömörségvizsgálóknak kell majd megadniuk a felhasználóknak.

Tudomásunk van róla, hogy egyes szervezetek már felkészültek a tartályok fenti rendelettel kapcsolatos teendőikre az ellátására; de itt is felmerül a kérdés, kik fogják elvégezni a tömörségvizsgálatokat? Figyelembe véve a rendelet hatálya alá tartozó mintegy 30 000 (becsült érték) tartályt, úgy vélhető, hogy még sokan másoknak is be kell kapcsolódniuk ebbe a munkába, melyben nagy szerepet kapnak a leendő tömörségvizsgálati szakemberek.

Természetesen több kérdés is felmerül az előttünk álló feladattal kapcsolatban, de remélem e néhány gondolat cselekvésre készteti a fenti problémákkal hivatásszerűen foglalkozókat.

A tömörségvizsgálók képzéséről

A már jártas roncsolásmentes anyagvizsgálati módszerek (ultrahang, radiográfia, penetráció, mágnes) elvégzésével kapcsolatban nem merülnek fel problémák, mert saját erőből vagy bérvizsgálókkal megoldhatók a feladatok. Az említett területen kellő számú és képesítésű szakember áll rendelkezésre, nem úgy a tömörségvizsgálóknál.

Meg kell állapítani: ezen a területen igen nagy az elmaradásunk. Tudni lehet, hogy egyes területeken a már említett és más módszerekkel is végeznek tömörségvizsgálatokat. Bizonyára megfelelő a vizsgálók ismerete az általuk alkalmazott módszerről, de – szemben a többi roncsolásmentes eljárással – nincsenek képzett tömörségvizsgálóink.

A képzéssel foglalkozó intézmények (GTE, Oktáv) sem hirdetnek képesítő tanfolyamokat. A SZTÁV ugyan hirdetett 1994-re és hirdet 1995-re is, de az elmúlt évi ismeretlen okok miatt elmaradt és az 1995-re hirdetett tanfolyam megrendezésének feltételei sem látszanak biztatóknak.

Az MSZ EN 473 (1994.márc.1.) szabvány (Roncsolásmentes anyagvizsgálatot végzők minősítése és a minősítés tanúsítása.) megjelenése már előírja és szabályozza a tömörségvizsgálók képzését és annak tanúsítását, de nem tudunk a tanúsító szervezet megalakulásáról sem, melynek megfelelőségét az MSZ EN 45013 (1991.júl.1.) szabvány szabályozza.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy egy megfelelő képességű, II. fokozatú anyagvizsgálónak 3–5 év gyakorlódást kell eltöltenie a képzettségének megfelelő területen ahhoz, hogy a módszert „profik” módon alkalmazza. E megállapítás indokolja, hogy sürgősen meg kell tenni a kezdő lépéseket a tömörségvizsgálók képzésében.

Domak Gábor

A szóban forgó rendelet hatálya alá tartozó tartályok időszakos szerkezet- és tömörségvizsgálatára jogosult tartályvizsgáló szakemberek képzése 1994. júniusában már megkezdődött az Oktáv és a Tartályszövetség szervezésében. Közel félszázán már képesítést szereztek. Ugyanakkor tény, hogy tömörségvizsgálatot a rendelet hatálya alá nem tartozó tartályokon és más zárt szerkezeteken is kell végezni. Vagyis termékre irányuló képzés van, de általános képzés még nincs. A roncsolásmentes anyagvizsgálók képzési rendszerének egészét tekintve is időszerű feladat az MSZ EN 473 szerinti általános és speciális képzési formák összehangjának a megteremtése.

(A szerkesztő megjegyzése)

A tartályszövetség céljairól

Az éghető folyadékok és olvadékok tárolótartályaira vonatkozó miniszteri rendelet megjelenését követően 1994. áprilisában megalakult a **Magyar Tartálytechnikai Szövetség**, mint önkéntes és autonóm közösség, hogy tevékenységével elősegítse a jogszabályok helyes alkalmazását, a bennük foglaltak pontos, szakszerű végrehajtását. Az alakuló közgyűlés által elfogadott nyilatkozat és alapszabály figyelembevételével megtörtént a szövetség cégbírási bejegyzése.

Szövetségünknek ma már több mint 70 tagja van. A különféle gazdasági társaságok (rt., kft., bt. stb.) mellett számos egyéni vállalkozó szakember is tagja szövetségünknek.

A szövetség alapszabályában is megfogalmazott céljai közül a legfontosabbak a következők:

- a hazai tartálygyártás, telepítés, átalakítás, felújítás, javítás, karbantartás, valamint a felülvizsgálatok szakmai minőségének biztosítása, a szaktevékenységek elismerésének előmozdítása;
- műszaki és jogi előírások, szabványalkotások kezdeményezése;
- szakterületi képzések, továbbképzések elősegítése és ellenőrzése.

A szövetség egyeztetési és összehangolja a szakterületen tevékenykedő gazdasági társaságok és szakemberek érdekeit, valamint ellátja a szakképviselőket. Mindezek mellett szaktanácsadó szolgáltatást is nyújt, továbbá kapcsolatot tart a hazai és külföldi társaságokkal.

A szövetség munkabizottságai, mint például a minőségbiztosítási és környezetvédelmi, az etikai és érdekvédelmi, valamint az oktatási munkabizottság tevékenysége már felmérhető. Eddig már több szakképesítő tanfolyam lebonyolítására került sor.

A Magyar Tartálytechnikai Szövetség az Oktáv Ipari Továbbképző Rt. székhelyén, Esztergom-kertvárosban működik.

Szövetségünk feladatkörébe tartozó tevékenységéről készséggel adok felvilágosítást. (Címünk: 2509 Esztergom-kertváros, Wesselényi út 35–39. Telefon: 33/313-256, 311-755, 311-046. Fax: 33/311-087)

Holl Józsefné
elnök

Kötelező alkalmazású szabványok

A 30/1994. XI.8., IKM számú, Egyes nemzeti szabványok kötelező alkalmazásáról szóló rendelet szakterületünket is érintően tételesen felsorolja mindazokat a szabványokat, amelyeket a rendelet hatálybalépésétől – 1994. november 8-ától – számított ötödik év elteltéig kötelezően alkalmazni kell. Azonban ez a rendelet nem érinti a más érvényes jogszabályok által kötelezővé tett szabványok hatályát!

A terjedelmes felsorolásból néhány, szakterületünket érintő jellemző példát említünk.

C05 Hegesztés. Forrasztás.

MSZ-EN 287-1 és 2: Hegesztők minősítése ömlesztőhegesztésre
MSZ-EN 26520: Fémelek ömlesztőhegesztéssel készített kötéseiben lévő eltérések besorolása

MSZ 4362: Üzemek alkalmazása hegesztett termékek gyártására

C09 Anyagvizsgálat

MSZ 14-01052: A bányahatóság felügyelete alá tartozó acél csővezetékek hegesztett kövrartalait szemben támasztott radiográfiai követelmények

C30 Anyagminőségek

MSZ 1741: Acélok kazánokhoz és nyomástartó edényekhez

MSZ 05-33.3036: Gázpalackacél. Minőség. Követelmények

D07 Biztonsági technika

MSZ 1740-1...10 és 12...16: Kazánok és nyomástartó edények gyártására felhasználható szerkezeti anyagok

MSZ 13833-1...11: Kazánok és nyomástartó edények gyártása és vizsgálata.

(Megjegyzés: az ezekben hivatkozásra felsorolt szabványok is természetesen kötelezőek! Például az MSZ 13833-4-ben a hegesztett kötések vizsgálata repedésekre: MSZ 7879, MSZ 17733, szemrevételezés, ultrahangos és radiográfiai vizsgálat: MSZ 4310/2 és 5.)

L09/a Vízvizsgálat, vízminőség, vízvédelem

MSZ 12660-2...11, 14...19, 25, 26, 32...34, 36...38: Hőerőművek víz- és gőzrendszerének kémiai vizsgálata

W Atomtechnika, W 69 és W79 fejezeteiből:

MSZ 14343: Radioaktív anyagok csomagolása

MSZ 14341: Külső röntgen- és gammaugrázások dozimetriája

MSZ 14344-1 és 2: Radioaktív hulladékok

Érdemes figyelmesen átnézni a rendeletet!

–ferko–